

Crainicul adevărului și apărătorul neînduplecat al Tradiției ortodoxe

Pr. Adrian DINU

Câteva considerații. Învățătura despre Preacurata Fecioară Maria este una dintre cele mai frumoase învățături dogmatice. Realitatea prin care noi creștinii ne facem o „icoană” vie asupra rolului pe care-l are Sfânta Fecioară în cadrul iconomiei lui Dumnezeu – aici cuprinzând nu doar latura dogmatică, ci și cultică – este calitatea ei de *Theotokos* sau Maică a Fiului lui Dumnezeu Întrupat. Această învățătură a fost statornicită atât în Sfânta Scriptură, cât și la Sinoadele Ecumenice, mai ales la cel din Efes din anul 431.

Sfântul Ioan Damaschin¹ a sistematizat sau mai bine spus a sintetizat „întreaga literatură patristică de până la el, a meditat asupra ei și a expus-o concis, selectând ideile cele mai reprezentative din Părinții Bisericii Răsăritene”², contribuind astfel la formularea dogmelor Bisericii Ortodoxe. Nu trebuie să ne așteptăm să descoperim în opera sa concepții originale și date noi despre Fecioara Maria, căci înțelepciunea și smerenia lui îi dictează să rămână crainicul adevărului și apărătorul neînduplecat al tradiției ortodoxe. De aceea el își mărturisește neîncetat respectul față de această Tradiție: „Să nu depășim hotarele veșnice, pe care le-am pus Părinții noștri, ci să ținem predaniile, așa cum le-am primit”³.

---

¹ Sfântul Ioan Damaschin s-a născut în jurul anului 675, din părinți creștini, în orașul Damasc. După *Viața* sa păstrată sub numele Patriarhului Ioan al Ierusalimului, el a avut ca dascăl pe un călugăr grec, Cosma, adus rob din Italia în Damasc și răscumpărat de tatăl său. Ioan, după ce fost un timp în slujbă la califi, s-a retras la Mănăstirea Sfântul Sava de lângă Ierusalim. Aici a aprofundat cunoștințele de teologie primite în Damasc, iar Patriarhul Ioan al V-lea al Ierusalimului l-a hirotonit preot, făcându-l colaborator în problemele teologice. Numele Sfântului Ioan Damaschin s-a răspândit foarte mult datorită luptelor duse de el contra iconoclasmului, dar și împotriva altor erezii care bântuiau încă în acea vreme (monofizism, nestorianism, iacobism), apoi împotriva islamismului și a superstițiilor precum se vede din lucrările sale. În ultima parte a vieții, Sfântul Ioan s-a ocupat intens cu alcătuirea de opere teologice, arătându-se un cercetător informat și cu o putere de sintetizare deosebită. Ioan Damaschin a murit în anul 749, fiind sărbătorit ca sfânt atât de Biserica Ortodoxă (la 4 decembrie), cât și de cea Romano-Catolică (la 27 martie).

² Pr. Prof. Ștefan Alexe, *Contribuția Sfântului Ioan Damaschin la sistematizarea învățăturii ortodoxe*, în „Ortodoxia”, 1984, nr. 1, p. 121.

³ Sfântul Ioan Damaschin, *Cuvântul întâi apologetic contra celor ce atacă sfințele icoane*, 2, P.G. XCIV, col. 1297 b.

În esență învățătura despre Maica Domnului la Sfântul Ioan Damaschin se rezumă la ideea că Sfânta Maria este dumnezeiasca Stăpână „în fața căreia se închină, prin Fiul ei, toată făptura, înțelegând firește că, mai presus de funcția ei în cadrul Întropării, ea rămâne prin darul lui Hristos dătătoarea directă de ajutor acelora care-l imploră de la ea”⁴.

Ținând seama de aceste considerații, vom încerca în cele ce urmează să desprindem din opera Sfântului Ioan Damaschin contribuția sa la „sistematizarea”⁵ învățăturii ortodoxe despre Maica Domnului. Vom urma câteva etape clasice în acest sens, așa cum le găsim în opera autorului tratat: Nașterea și aducerea la templu a Sfintei Fecioare, Bună Vestirea și pururea Fecioria Mariei, Maria – Născătoare de Dumnezeu, Adormirea Maicii Domnului, Cultul Sfintei Fecioare.

Fecioara Maria la Templul din Ierusalim. Viața Maicii Domnului are puternice rădăcini în istorie, așa cum ne relatează Sfântul Ioan Damaschin în multe din operele sale⁶. Existența Mariei este legată atât de aceea a Sfinților Ioachim și Ana, cât și de a dreptului Iosif, care era din neamul lui David.

Ca și Părinții anteriori lui (Sfântul Chiril al Alexandriei, Sfântul Efreem Sirul), Sfântul Ioan Damaschin învață că Preasfânta Fecioară s-a născut în chip firesc din Sfinții Ioachim și Ana, având deci păcatul strămoșesc: „Ioachim și Ana au fost părinții ei. Ioachim ca un păstor își conducea gândurile precum se mână turmele, păstrând-le sub oblăduirea sa și păstorindu-le liber. Căci, având el însuși, ca o oaie, pe Dumnezeu ca Păstor nu-i lipsea nimic din cele foarte bune”⁷. „Cât despre Ana, al cărei nume înseamnă har, era apropiată lui (Ioachim, n.n.), atât prin obiceiuri cât și prin viața dusă împreună, dăruită cu toate binefacerile, însă era din iconomie divină atinsă de neputința nașterii de prunci... Atunci Dumnezeu, în bunătatea Sa, privind și milostivindu-se de creația mâinilor Sale și

⁴ J. Cooper, *Mary*, art. în „Encyclopaedia of Religion and Ethics”, vol. VIII, New York, 1953, p. 478, după Diac. Magistrand Constantin Voicu, *Maica Domnului în teologia Sfântului Ioan Damaschin*, în „Mitropolia Olteniei”, 1962, nr. 3-4, p. 174.

⁵ Drd. Pinte Dumitru, *Învățătura Sfântului Ioan Damaschin despre Maica Domnului*, în „Ortodoxia”, 1980, nr. 3, p. 501.

⁶ Operele Sfântului Ioan Damaschin pe care le-am folosit mai mult sunt: *Contra iconoclaștilor*, P.G. XCVI, coll. 1347-1362; *Despre Sfânta Treime*, P.G. XCIV, coll. 9-21; *Despre imnul trisaghion*, P.G. XCV, coll. 22-62; *Expunere exactă a credinței ortodoxe (Dogmatica)*, P.G. XCIV, coll. 789-1228 (am folosit în acest studiu traducerea făcută de Dr. D. Fecioru și Pr. Dr. Ol. N. Căciulă, Editura Librăriei Teologice, București, 1938, pe care am confruntat-o cu originalul. Citarea s-a făcut astfel: *Dogmatica*, apoi cifra latină indicând cartea, cea arabă capitolul, apoi pagina respectivă); *Omilia întâia la Adormirea Maicii Domnului*, P.G. XCVI, coll. 669-721; *Omilia a doua la Adormirea Maicii Domnului*, P.G. XCVI, coll. 722-753; *Omilia a treia la Adormirea Maicii Domnului*, P.G. XCVI, coll. 754-761; *Omilie la Bunăvestirea Fecioarei Maria*, P.G. XCVI, coll. 643-660; *Omilie la Nașterea Fecioarei Maria*, P.G. XCVI, coll. 661-678 (aceste omilii se găsesc și în *Sources Chrétiennes*, 80: *Homélie sur la Nativité et la Dormition*, trad. de Pierre Voulet, Éditions du Cerf, Paris, 1961 (citarea s-a făcut astfel: *Omilia*, apoi cu cifră arabă capitolul, S.C. 80 și pagina respectivă).

⁷ *Omilia întâia la Adormirea Maicii Domnului*, 5, S.C. 80, p. 92.

vrând să o mântuiască, a pus capăt nerodirii harului și ea a adus pe lume o copilă așa cum nici una nu se mai născuse înaintea ei și nici nu se va naște vreodată”⁸.

Nașterea Preasfintei Fecioare Maria din Ioachim și Ana este minunată, ca rod al rugăciunilor lor, dar nu este dumnezeiască. În *Dogmatica* sa, Sfântul Ioan Damaschin spune că numai Mântuitorul S-a născut fără de păcat pentru că singur El nu S-a născut din legătura conjugală pătimasă, ci „după chipul celei dintâi faceri a lui Adam”, deci prin Duhul Sfânt⁹. Sfântul Ioan Damaschin aduce și un alt temei în susținerea învățaturii că numai Hristos a fost fără de păcat: „Mântuitorul ia din Preasfânta Fecioară Maria numai firea omenească, nu și persoana, iar păcatul nu este al firii în sine, ci al firii în persoană, or persoana fiind a Cuvântului lui Dumnezeu, ea nu putea să aibă păcat. Și, în sfârșit, lipsa de păcat a Mântuitorului era cerută de misiunea Sa de Răscumpărător. Numai slobod de orice păcat și vină, Iisus putea să moară pentru noi. Altfel, jertfa Sa ar fi fost pentru propriul Său păcat”¹⁰.

Sfântul Ioan Damaschin spune că Fecioara Maria se naște ca rod al rugăciunii și dar al făgăduinței, din părinții Ioachim și Ana, care aparțineau familiei davidice din care, după iconomia divină, avea să se nască Mesia. „Ei duceau o viață sfântă și bineplăcută lui Dumnezeu «în fecioria inimii»”¹¹, de aceea rodnicia lor vine de la El. În Vechiul Testament întâlnim și cazurile altor drepti care au născut la bătrânețe. Astfel, Sfântul Ioan Damaschin dezvoltă în *Omilia la Nașterea Preasfintei Fecioare Maria* această temă a rodniciei sau a fecundității care vine de la Dumnezeu: „Dar oare de ce Fecioara Maria s-a născut dintr-o femeie stearpă? Celui care este singur nou sub soare, încununarea minunilor, trebuia să-i fie pregătită calea tot prin minuni și încet, de la realitățile cele mai de jos, trebuia să se ridice la cele mai mari... trebuia să fie prima născută cea care avea să nască pe Primul Născut dintre toate creaturile”¹².

Sfântul Ioan Damaschin îi arată pe dreptii Ioachim și Ana, dumnezeieștii părinți ai Fecioarei Maria, împodobiti cu alese virtuți: „Cine este tatăl și cine este mama? Ioachim și Ana, strălucita și prea vestita pereche, căsnicia aceea mai minunată decât toate căsniciile! Nu se cădea, oare, ca ramura care depășește totul să aibă și rădăcina asemenea cu ea?”¹³. Prin ei Fecioara Maria însăși provenea din neamul lui David. La vechii evrei genealogia se făcea pe linie masculină, iar Sfânta Scriptură respectă acest lucru când prezintă descendența Mântuitorului din neamul lui David prin Iosif. Sfântul Ioan Damaschin arată că și descendența Fecioarei Maria din neamul lui David este importantă, pentru că la evrei „era lege ca să nu se facă căsătorii între seminții”¹⁴.

⁸ *Ibidem*, p. 95.

⁹ *Dogmatica*, c. III, cap. 2, pp. 146-147.

¹⁰ Drd. Pinte Dumitru, *art. cit.*, p. 505.

¹¹ *Ibidem*, p. 506.

¹² *Omilie la Nașterea Fecioarei Maria*, 2, S.C. 80, p. 49.

¹³ Sfântul Ioan Damaschin, *Cuvânt la Nașterea Preasfintei Stăpânei noastre Născătoare de Dumnezeu*, trad. de Pr. D. Fecioru, în „Mitropolia Olteniei”, 1966, nr. 9-10, p. 871.

¹⁴ *Dogmatica*, c. IV, cap. 14, P.G. XCIV, col. 1156 a-d.

Ca urmare a făgăduinței făcute lui Dumnezeu de părinții săi, Maria a fost încredințată la templul din Ierusalim, unde a dus o viață departe de orice ispită, o viață de consacrare totală lui Dumnezeu. Aici Maria și-a păstrat trupul și sufletul în feciorie, trăind în sfințenie. „Viața interioară a Preasfintei Fecioare era împodobită de frumusețea virtuților ca de niște «franșuri de aur» și înfrumusețată de harul Duhului. Prin lucrarea Duhului, are loc acum o spiritualizare treptată a firii, care dobândește libertatea și disponibilitatea interioară pentru Dumnezeu. Simțurile sunt transfigurate și ridicate la capacitatea de a gusta realitățile spirituale. Așa, dorința Preasfintei Fecioare este de a se hrăni din cuvintele dumnezeiești și de a se întări de seva lor «ca un măslin roditor în casa lui Dumnezeu» (Ps. 51, 7), și ca un «pom răsădit lângă izvoarele apelor» Duhului (Ps. 1, 3). Minte, luminată de lumina Duhului, păstrează toate gândurile hrănitoare și folositoare sufletului, îndepărtând fără să guste pe toate cele ce ar putea să o păgubească. Ochii ei erau «pururea spre Domnul» (Ps. 24, 16), iar urechile ascultau cuvântul dumnezeiesc și se delectau de «chitara Duhului».¹⁵ „Așteaptă puțin și vei vedea mai întâi pe fericita Fecioară intrând în Sfânta Sfințelor, ca să fie de mică afierosită lui Dumnezeu Celui Preasfânt, iar apoi să ia în pânțele pe Cel ce este mai presus de înțelegere. Ce minune! Într-un trup mic să locuiască Cel ce ține totul în palmă!”¹⁶

Atunci când Fecioara Maria a ajuns în floarea vârstei și când, după lege, nu mai putea rămâne în interiorul sanctuarului, a fost încredințată de ceata preoților dreptului Iosif: „Iar când a ajuns la vârsta la care în templu nu mai putea rămâne, a fost încredințată de ceata preoților logodnicului, adică păzitorul fecioriei, lui Iosif, care a păzit necălcată, până la bătrânețe, Legea. La Iosif a locuit această copilă sfântă și neprihănită, îndeletnicindu-se cu treburile casei, neștiind ceva din cele ce se petreceau în afara casei”¹⁷. Sfântul Ioan Damaschin arată că Sfintele Evanghelii îl numesc pe dreptul Iosif numai „logodnicul” Mariei (Matei 1, 18-19; 20, 24; Luca 2, 2-6) și „tatăl” lui Iisus, dar niciodată „soțul” ori „bărbatul” ei, lucrul acesta arătând lipsa oricărui raport conjugal și păstrarea fecioriei Maicii Domnului înainte de naștere.

„Astăzi Făcătorul tuturor, Dumnezeu Cuvântul, a scris o carte nouă, izvorâtă din inima Tatălui, pentru a fi scrisă ca făptură firavă prin Duhul care este limba lui Dumnezeu. Cartea a fost dată unui om care știa scrierea, dar care nu o citise. Iosif nu o cunoscuse deloc pe Maria și nici taina ei. Fiică preasfântă a lui Ioachim și a Anei, a fost ferită de privirile celui rău și de săgețile înveninate ale vicleanului, a trăit în camera de nuntă a Duhului și a rămas neprihănită pentru a deveni Mireasă a lui Dumnezeu și Maică a Lui prin natură.”¹⁸

Sălășluirea Maicii Domnului la Templu este pentru Sfântul Ioan Damaschin un exemplu de smerenie și de moralitate pentru toți credincioșii: „(Maria, n.n.)

¹⁵ Idem, *Omilie la Nașterea Fecioarei Maria*, 9, S.C. 80, p. 71, după Drd. Dumitru Pinte, *art. cit.*, p. 506.

¹⁶ Idem, *Cuvânt la Nașterea Preasfintei Stăpânei noastre Născătoare de Dumnezeu*, trad. de Pr. D. Fecioru, în „Mitropolia Olteniei”, 1966, nr. 9-10, p. 872.

¹⁷ Idem, *Cuvânt de laudă la Adormirea Prealăudatei, Preaslăvitei și Binecuvântatei Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoare și Pururea Fecioara Maria*, trad. de Pr. D. Fecioru, în „Mitropolia Olteniei”, 1964, nr. 7-8, p. 596.

¹⁸ Idem, *Omilie la Nașterea Fecioarei Maria*, 7, în S.C. 80, p. 63.

locuiește acolo (la templu, n.n.), ducând o viață mai bună și mai curată decât toți ceilalți, departe de bărbați și de femei cu purtări urâte”¹⁹.

Observăm că autorul continuă tradiția ortodoxă arătând că zămisirea și venirea pe lume a Sfintei Fecioare este un moment foarte important în iconomia mântuirii noastre. Împodobiți cu alese virtuți, dreptii Ioachim și Ana, dumnezeieștii părinți ai Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, rămân totuși supuși păcatului strămoșesc, iar Preasfânta Fecioară însăși a moștenit păcatul originar cu toate consecințele lui până la momentul zămisirii Mântuitorului Iisus Hristos în pantecele ei, când a fost curățită de Sfântul Duh²⁰.

Sfântul Ioan Damaschin admite învățătura Bisericii privind nașterea și aducerea la templu a Fecioarei Maria. Ideea centrală a acestei învățături este aceea că Maria reprezintă „începutul mântuirii noastre”, ea devenind „templu”-Biserică în care S-a sălășluit Cuvântul lui Dumnezeu pentru mântuirea noastră.

Momentul Bunei Vestiri. Sfântul Ioan Damaschin expune învățătura despre zămisirea minunată a Mântuitorului de către Maica Domnului, în legătură cu nașterea feciorelnică și cu demnitatea Celui ce avea să se nască. Autorul afirmă: „După cum atunci când a fost zămislit, Cuvântul a păstrat fecioară pe aceea care a zămislit, tot astfel și când a născut a păzit nevătămată fecioria ei, trecând numai prin ea și păstrând-o încuiată. Zămisirea s-a făcut prin auz, iar nașterea prin scoaterea obișnuită la iveală a celor care se nasc, cu toate că unii spun povești că s-a născut prin coasta Maicii Domnului. Căci era cu puțință să treacă prin ușă fără să strice pecetea ei”²¹.

După ce îngerul a binevestit Mariei că va naște, Duhul Sfânt s-a pogorât peste ea, curățind-o de orice păcat: „Îngerul Domnului a fost trimis la Sfânta Fecioară, care se trage din seminția lui David... Deci, după încuviințarea Sfintei Fecioare, Duhul cel Sfânt s-a pogorât peste ea, potrivit cuvântului Domnului, pe care l-a spus îngerul, curățind-o și dându-i în același timp și puterea de a primi dumnezeirea Cuvântului și puterea de a naște. Atunci a umbrit-o înțelepciunea enipostatică și puterea lui Dumnezeu, adică Fiul lui Dumnezeu, Cel deoființă cu Tatăl, ca o sămânță dumnezeiască și și-a alcătuit Luiși din sânghiurile ei sfinte și prea curate, trup însuflețit cu suflet rațional și cugetător, pârga frământăturii noastre. Nu și-a alcătuit Trupul pe cale seminală, ci pe cale creaționistă, prin Duhul Sfânt”²². Ca și alți Sfinți Părinți²³, Sfântul Ioan Damaschin învață că Maria a avut păcatul strămoșesc, ca toți oamenii, dar având în vedere chemarea și rolul ei deosebit în mântuire, prin harul lui Dumnezeu ea a biruit slăbiciunile firii, ținând păcatul originar într-o stare de pură potențialitate, fără a-l actualiza în păcate personale. „Tatăl dinainte a prevăzut-o, apoi profetii au proorocit-o prin Duhul Sfânt, apoi puterea sfintitoare a Duhului a cercetat-o, a curățit-o și a

---

¹⁹ Idem, *Cuvânt de laudă la Adormirea Prealăudatei...*, trad. de Pr. D. Fecioru, în rev. cit., p. 597.

²⁰ Pr. Prof. Ene Braniste, *Cinstirea Maicii Domnului în cultul ortodox și formele ei de exprimare*, în „Ortodoxia”, 1980, nr. 3, p. 526.

²¹ *Dogmatica*, c. IV, cap. 14, p. 275.

²² *Dogmatica*, c. III, cap. 2, pp. 146 -147.

²³ Mai ales Sfântul Chiril al Alexandriei și Părintii Capadocieni.

sfințit-o sau altfel spus Dumnezeu Însuși a udat această țarină.”²⁴ Iar în alt loc: „Astăzi să o preamărim (pe Maria, n.n.) prin cântări sfinte noi cei care am fost înălțați la cinstea de popor al lui Hristos și am fost învredniciți cu numele de creștini!... Să o fericim pentru curăția trupului și a sufletului ei, ea care cu adevărat este mai curată decât toate ființele după Dumnezeu. Căci ceea ce s-a asemănat lui Dumnezeu s-a făcut bineplăcut Lui”²⁵.

Sfântul Ioan Damaschin a folosit în scrierile sale multe imagini scripturistice care prefigurau nașterea feciorenică a Fecioarei Maria: „ușă închisă” (Iezechiel 44, 2), „tron împărătesc”, „toiagul lui Aaron care a odrăslit”, „scara lui Iacob”. Dar cea mai frumoasă imagine din Vechiul Testament cu privire la Fecioara Maria este cea a „rugului aprins”. „Rugul ardea și nu se mistuia, iar prin lucrarea Duhului Sfânt Fecioara naște și devine Maică fără a înceta să fie pe mai departe Fecioară. Nașterea Preasfintei Fecioare este fără dureri, pentru că la baza zămislirii ei nu a stat plăcerea, ci conceperea s-a făcut prin lucrarea creatoare a Sfântului Duh.”²⁶

Sfântul Ioan Damaschin apără pururea fecioria Mariei care „nu este doar un epitet poetic omagial, ci constituie un privilegiu real și o însușire personală, trupească și sufletească a Maicii Domnului”²⁷. Astfel, Sfântul Părinte spune: „După cum, atunci când a fost zămislit, Cuvântul a păstrat fecioară pe aceea care a zămislit, tot astfel și atunci când a fost născut a păzit nevătămată fecioria ei, trecând numai prin ea și păstrând-o încuiată... Rămâne așadar și după naștere Fecioară cea Pururea Fecioară, necunoscând deloc bărbat până la moarte”²⁸. În altă parte Sfântul Părinte zice: „Orice fecioară își pierde fecioria ei prin naștere, dar această Fecioară înainte de naștere, în naștere și după naștere rămâne Fecioară”²⁹.

În legătură cu aceste afirmații, autorul analizează diferite probleme legate de fecioria Mariei după naștere: „frații Domnului” și noțiunea de „întâi născut”. Autorul stăruie asupra acestor expresii controversate din Scriptură, explicându-le pe fiecare în parte³⁰ și aducând câteva precizări la elucidarea lor. Față de opinia altor Sfinți Părinți și scriitori bisericești (Clement Alexandrinul, Origen, Sfântul

²⁴ Sfântul Ioan Damaschin, *Omilia I la Adormirea Maicii Domnului*, 5, S.C. 80, p. 87.

²⁵ Idem, *Omilia a doua la Adormirea Maicii Domnului*, 16, P.G. XCVI, col. 735.

²⁶ Pr. Prof. Ene Braniște, *art. cit.*, p. 507.

²⁷ Diac. Magstrand Constantin Voicu, *art. cit.*, p. 176.

²⁸ *Dogmatica*, c. IV, cap. 15, p. 275.

²⁹ Sfântul Ioan Damaschin, *Omilia a doua la Adormirea Maicii Domnului*, 2, S.C. 80, p. 127.

³⁰ „Și nu a cunoscut-o pe ea până ce a născut pe Fiul ei Cel Întâinăscut» (Matei 1, 25). Conjunția ἐως (= până ce), zice Sfântul Ioan Damaschin, indică pe de o parte sorocul cel hotărât al vremii nașterii, iar pe de altă parte nu neagă timpul ce urmează după aceasta” (*Dogmatica*, c. IV, cap. 14, p. 275). „Întâinăscut este cel născut primul, fie că este unicul născut, fie că este născut înaintea altor frați” (*Dogmatica*, c. IV, 8, p. 246). Noțiunea aceasta de „Întâinăscut” este pusă în legătură și întregeste noțiunea de „Unul Născut” (μονογενής), prin ele evidențiindu-se calitatea Mântuitorului Iisus Hristos de a fi Întâiul Născut între mulți frați și totodată Fiu al lui Dumnezeu. „Celui ce singur este «nou sub soare» (Ecl. 1, 9), încununarea minunilor, trebuia să-I fie pregătită calea tot prin minuni și încet, de la realitățile cele mai de jos trebuia să se ridice la cele mai mari... trebuia să fie prima născută cea care avea să nască pe Primul Născut dintre toate creaturile” (*Omilia la Nașterea Maicii Domnului*, 2, S.C. 80, p. 49).

Efrem Sirul, Epifanie de Salamina) care spuneau că „frații Domnului” sunt copiii dreptului Iosif dintr-o căsătorie anterioară celei cu Preasfânta Fecioară, Sfântul Ioan Damaschin afirmă că Iosif nu a mai fost căsătorit, păstrând „mai bine decât oricare altul legea fecioriei sale”³¹. Afirmatia Sfântului Ioan Damaschin este în deplină concordanță cu Sfânta Scriptură care, la Matei 1, 19, îl numește pe Iosif „bărbat drept”. Pe de altă parte, afirmă Sfântul Ioan Damaschin, „frații Domnului” nu sunt niciodată numiți „fiii lui Iosif”, cum s-ar cuveni în acest caz, ci totdeauna ei sunt numiți „frații lui Iisus”. Așa Sfântul Evanghelist Luca (3, 23 și 4, 22) numește numai pe Iisus ὁ υἱὸς Ἰωσήφ, iar la Sfântul Ioan Evanghelistul (1, 45) Îl numește: Ἰησοῦν υἱὸν τοῦ Ἰωσήφ τὸν Ναζαρέτ. Sfântul Ioan Damaschin aduce în sprijinul fecioriei Mariei argumentul evlaviei și al dreptei judecăți a creștinilor: „Cum ar fi admis legătura cu bărbat, ea care a născut pe Dumnezeu și care a cunoscut minunea prin trăirea celor care au urmat? Departe de acest gând! Nu este lucrul unei rațiuni înțelepte de a gândi asemenea lucruri și nici într-un caz de a le face”³².

Din cele expuse mai sus rezultă, așadar, că așa-numiții „frați ai Domnului” nu sunt copiii dreptului Iosif rezultați dintr-o altă căsătorie și nici ai Fecioarei Maria, născuți în urma Mântuitorului, ci sunt rude de familie mai apropiate³³.

Sfântul Ioan Damaschin are față de Fecioara Maria o evlavie profundă și caldă exprimată mai ales în opera sa omiletică. Astfel, în *Omilia a doua la Bunăvestire*, el apără învățătura ortodoxă despre Maria. Ea a fost fecioară înainte de naștere, în timpul nașterii și după naștere, adică este pururea fecioară: „Bucură-te, ceea ce ești cu dar dăruită, tu care ai fost aleasă din toate generațiile, semințiile, limbile, popoarele... Bucură-te, singură Fecioară între fecioare, care ai rămas fecioară și înainte de naștere și în naștere și după naștere. Bucură-te, singura poartă închisă între porți și singura cetate întărită cu turn între cetăți”³⁴.

³¹ Sfântul Ioan Damaschin, *Omilia întâi la Adormirea Maicii Domnului*, 6, S.C. 80, p. 97.

³² *Dogmatica*, c. IV, cap. 14, pp. 275-276.

³³ În cărțile Noului Testament, „frații Domnului” sunt numiți cu termenul de ἀδελφός sau cu pluralul οἱ ἀδελφοί, prin care, de regulă, sunt desemnați frații buni (de sânge), pentru că autorii, trăind în mediul iudaic și împrăștiindu-și modul de gândire și lexicul aramaic, nu au făcut decât să redea corespondentul grec al cuvântului ebraic „ah” sau la plural „ahim”, fără să se țină seama de faptul că sfera semantică a termenului ebraic „ah” este mai largă și în consecință mai inexactă decât a sinonimului său grec. Sfântul Ioan Damaschin afirmă clar că Sfânta Maria a fost singura fiică a dreptilor Ioachim și Ana, iar „frații” lui Iisus sunt copiii Mariei lui Cleopa, deci verii Lui.

³⁴ Sfântul Ioan Damaschin, *Omilia a doua la Bunăvestirea Fecioarei Maria*, P.G. XCVI, col. 649 a, 656 a și b. Această omilie, chiar dacă nu este socotită autentică, are idei asemănătoare cu cele din omiliile autentice ale Sfântului Ioan Damaschin și astfel cuprinsul îi poate fi atribuit. De asemenea, în *Cuvânt de laudă la Adormirea Prealăudatei, Preaslăvitei și Binecuvântatei Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoarea și Pururea Fecioara Maria*, 9 (tradusă de Pr. D. Fecioru, în „Mitropolia Olteniei”, 1964, nr. 7-8, p. 599), Sfântul Ioan Damaschin spune: „De cine au vorbit propovăduirile proorocilor? Nu oare de tine, dacă voim să arătăm adevărul lor?... Cine este muntele de care vorbește Daniel (2, 34), din care s-a tăiat, fără unealtă de bărbat, Hristos, piatra cea din capul unghiului? Oare, nu tu, care ai născut fără de sămânță și iarăși ai rămas fecioară?... Prin tine a trecut Dumnezeu Cel peste toate și luând Trup, n-a deschis poarta fecioriei... Pe tine proorocii te-au propovăduit! Tie-ți slujesc îngerii, ție-ți liturghisesc Apostolii! Tie, Pururea Fecioară și Născătoare de Dumnezeu, îți liturghisește teologul și feciorelnicul Apostol”.

Așadar, putem spune că Sfântul Ioan Damaschin are un fin simț teologic și literar, sistematizând și echilibrând învățătura despre Maica Domnului de până la el³⁵. Curățenia Mariei este mai presus decât a oricărei alte fapte pentru că și chemarea și rolul ei este unic. Calitatea sa de Născătoare a Mântuitorului Iisus Hristos presupune conformitate sau corespondență cu sfințenia dumnezeiască și în același timp îi conferă o anumită participare la Întrupare.

Theotokos. Apărător al dogmei de la Efes și continuator al teologiei Sfântului Chiril al Ierusalimului, Sfântul Ioan Damaschin pune în evidență însușirea Mariei de Născătoare de Dumnezeu, „făcând din realitatea ei premisa realității operei de mântuire realizată de Iisus Hristos”³⁶. Temeiul theotokiei Maicii Preacurate este aflat de Sfântul Părinte în unirea după ipostas a firii dumnezeiești cu firea umană în Persoana Cuvântului lui Dumnezeu Întrupat. Mântuitorul, după firea divină, este născut din Tatăl mai înainte de veci, iar după firea omenească S-a născut în timp din sânul feciorelnic al Maicii Preacurate³⁷. Prin Întrupare, Fiul lui Dumnezeu se face în mod real și Fiul Mariei: „S-a născut dar din ea Fiul Întrupat al lui Dumnezeu. Nu S-a născut Om purtător de Dumnezeu, ci Dumnezeu Întrupat. N-a fost uns ca un profet, prin energie, ci prin prezența deplină a celui care unge, încât Cel care unge S-a făcut Om, iar Cel care a fost uns S-a făcut Dumnezeu. Aceasta nu prin schimbarea firilor, ci prin unirea după ipostas... Cum deci să nu fie Născătoare de Dumnezeu aceea care a născut din ea pe Dumnezeu Întrupat?”³⁸.

Sfântul Ioan Damaschin analizează această idee arătând că „Sfânta Fecioară este în mod propriu și real Născătoare de Dumnezeu. Prin faptul că Cel născut din ea este Dumnezeu adevărat, Născătoare de Dumnezeu adevărată este aceea care a născut pe Dumnezeu adevărat, Întrupat din ea. Spunem că Dumnezeu S-a născut din ea, nu în sensul că dumnezeirea Cuvântului a luat din ea începutul existenței, ci în sensul că Însuși Cuvântul lui Dumnezeu, Cel născut înainte de veci, în afara de timp, din Tatăl, Care există fără de început și veșnic împreună cu Tatăl și cu Duhul, iar în zilele cele mai de urmă, pentru mântuirea noastră, S-a sălășluit în pântecul ei, S-a întrupat și S-a născut din ea fără a se schimba. Sfânta Fecioară n-a născut un simplu om, ci Dumnezeu adevărat... Cuvântul nu și-a coborât din cer Trupul care să fie trecut prin ea ca printr-un tub, ci a luat din ea un Trup deoființă cu noi, pe care L-a ipostaziat în El însuși”³⁹. Apoi Sfântul Ioan Damaschin spune: „Cum ar fi fost sub lege însuși Cuvântul lui Dumnezeu dacă nu ar fi fost om deoființă cu noi? Pentru aceea, pe bună dreptate, și cu adevărat

³⁵ Pr. Prof. Ioan G. Coman, „Și Cuvântul Trup S-a făcut”, p. 378.

³⁶ Drd. Dumitru Pinte, *art. cit.*, p. 501.

³⁷ *Dogmatica*, c. I, cap. 2, pp. 5-6: „Cunoaștem și mărturisim că este un singur Dumnezeu, adică o singură ființă... Și Dumnezeu, din pricina îndurării milei Sale, pentru mântuirea noastră a fost zămislit, fără de sământă, prin bunăvoința Tatălui și prin conlucrarea Sfântului Duh și S-a născut prin Sfântul Duh, fără stricăciune, din Sfânta Fecioară și Născătoare de Dumnezeu Maria și S-a făcut din ea Om desăvârșit”.

³⁸ *Dogmatica*, c. IV, 14, p. 274.

³⁹ *Ibidem*, c. III, 12, p. 176.

numim Născătoare de Dumnezeu pe Sfânta Maria. Acest nume constituie toată Taina Întrupării⁴⁰. „Însuși Cuvântul lui Dumnezeu S-a făcut ipostasă trupului. Căci Cuvântul dumnezeiesc nu S-a unit cu un trup care exista aparte, mai dinainte, ci locuind în pântecul Sfintei Fecioare, și-a luat, fără ca să fie circumscris în ipostasa lui, din sânghiurile curate ale Pururea Fecioarei, trup însufletit cu suflet rațional și cugetător, luând pârga frământăturii omenești și Însuși Cuvântul S-a făcut ipostasa trupului”⁴¹.

În omiliile și predicile sale, Sfântul Ioan Damaschin o numește pe Maria, de multe ori, „Născătoare de Dumnezeu”⁴²: „Să se rușineze Nestorie și să se bată cu mâna peste gură. Copilul este Dumnezeu! Și oare nu este *Născătoare de Dumnezeu* cea care îl naște?”⁴³. După opinia sa, numele de „Născătoare de Dumnezeu” (Theotokos) este cel mai potrivit pentru Fecioara Maria, pentru că Cel născut de ea este Dumnezeu și Om: „În aceasta (în Maria, n.n.) Dumnezeu S-a făcut Om, iar omul Dumnezeu”⁴⁴. Aici se are în vedere comunicarea însușirilor dintre cele două firi ale lui Hristos, grație unicității Persoanei Sale dumnezeiești, dar totodată se evită confundarea Maicii Domnului cu dumnezeirea⁴⁵: „Noi nu credem – spune autorul – că ea a produs dumnezeirea, ci o cinștim pe ea numai ca pe Maica lui Dumnezeu și nu-i atribuim nașterea dumnezeirii Lui”⁴⁶. Astfel, Sfânta Fecioară Maria a contribuit la planul divin al mântuirii lumii prin Hristos: „Cum S-a născut dintr-un singur Tată, așa S-a născut și dintr-o singură mamă, ca să se păzească pentru El, care este Unul Născut (μονογενής), unicitatea. Că Același e Cel care este singur Născut dintr-un Tată și (Același este, n.n.) dintr-o singură mamă”⁴⁷.

Așadar, Sfântul Ioan Damaschin înfruntă reaua intenție a adversarilor săi, care voiau să impună Maicii Domnului apelativul de „Născătoare de om” sau „Născătoare de Hristos”. Acest autor arată că nu doar credea în acest adevăr, ci îl și mărturisește public, fără să se teamă de vreo consecință asupra sa.

Sfârșitul Mariei. Adormirea Maicii Domnului, adică moartea și înălțarea ei cu trupul la cer, apare ca o învățătură clar consemnată în operele Sfântului Ioan Damaschin. Dacă la zămislirea Fiului, Sfânta Fecioară a trecut peste legile firii, la Adormirea ei, s-a supus acestor legi: „Ea nu a vrut să facă excepție de la legea impusă dintru început tuturor oamenilor, ci a gustat și ea moarte trupească, deoarece, «trebuie să se întoarcă înapoi în pământ tot ceea ce este plăsmuit din

⁴⁰ *Ibidem*, p. 177.

⁴¹ *Ibidem*, c. III, cap. 2, pp. 147-148.

⁴² Prof. Vasile Loichită, *Doctrina Sfântului Ioan Damaschin despre Maica Precurată*, ediția a II-a, Cernăuți, 1937, p. 21.

⁴³ Sfântul Ioan Damaschin, *Omilie la Nașterea Maicii Domnului*, P.G. XCVI, col. 668 b.

⁴⁴ Idem, *Omilia a doua la Adormirea...*, P.G. XCVI, col. 744 a.

⁴⁵ *Ibidem*, col. 744 b: „Așa sărbătorim Adormirea ei: o arătăm pe Fecioara Maria Maică a lui Dumnezeu și nu numind-o pe ea Dumnezeu”.

⁴⁶ *Ibidem*, col. 745 a.

⁴⁷ Idem, *Omilie la Nașterea Fecioarei Maria*, P.G. XCVI, col. 677 a, după Pr. Prof. Petru Rezuș, *Mariologia ortodoxă*, în „Ortodoxia”, 1950, nr. 4, p. 542.

pământ»⁴⁸. Moartea ei n-a fost o simplă necesitate naturală, fără legătură cu păcatul strămoșesc (ceva neutru sau „special”, cum spun catolicii), dar nu a fost nici o moarte pe care să o învingă prin puterile ei, precum a făcut Mântuitorul, ci Maria a murit ca toți oamenii în urma păcatului strămoșesc, dar sub ocrotirea lui Hristos⁴⁹. „Cum să numim această taină ce s-a făcut cu tine? Moarte? Nu! Chiar în chip firesc preasfântul și fericitul tău suflet era despărțit de preafericitul și neprihănitul tău trup! Trupul tău a fost dat îngropării celei după lege, dar nu rămâne în moarte, nici nu este nimic de stricăciune. Căci celei care la naștere i-a rămas neprihănită fecioria, aceleia i s-a păstrat la moarte nevătămat și trupul; se mută într-un cort mai bun și mai dumnezeiesc, care nu-i sfărâmat de moarte, ci dănuiește în veacurile nesfârșite ale veacurilor... De aceea nu vom numi moarte sfânta ta mutare, ci adormire sau călătorie, dar mai potrivit este să o numim rămânere. Că tu călătorind de la noi cu trupul, rămâi la noi spre bucuria noastră”⁵⁰.

În cele trei *Omilii la Adormirea Maicii Domnului*, Sfântul Ioan Damaschin arată că Fecioara Maria „a adormit” în Ierusalim, fiind înmormântată în grădina Ghetsimani⁵¹, iar după trei zile a fost ridicată cu trupul la cer de către Fiul ei și Dumnezeu nostru. După Învierea Domnului, spune Sfântul Ioan, Maria și-a petrecut restul vieții în Ierusalim⁵². În ultimile ei zile a fost înconjurată de cetele îngerilor, de Apostoli și de prooroci și de mulțimea credincioșilor veniți din toate părțile pământului⁵³. La despărțirea de trup, sufletul ei a fost luat de Însuși Mântuitorul, iar glasurile îngerilor au răsunat de cântări și stihiiile au început să freamăte. Tot atunci s-au săvârșit minuni, bolnavii, surzii, ologii, orbii vindicându-se în chip minunat. Trupul ei, înfășurat în giulgiu și purtat de Sfinții Apostoli, a fost înmormântat în Ghetsimani. După trei zile Maica Domnului s-a înălțat cu trupul la cer⁵⁴, unde stă alături de Fiul ei, fiind mai presus de toate cetele îngerilor, căci nimic nu este între Fiul și Maica Sa⁵⁵. Maica Domnului este mai presus de toți slujitorii lui Dumnezeu „ca una care este mai înaltă decât cerul”⁵⁶, întrecând toate făpturile și stăpânind toate lucrurile create⁵⁷.

Adormirea Maicii Domnului a fost, așadar, o moarte reală și naturală. În *Canonul Adormirii Maicii Domnului* din 15 august, cât și în *Sinaxarul* zilei – texte care nu sunt decât o reproducere a *Omiliei a doua* a Sfântului Ioan la această mare sărbătoare – sunt arătate aceste adevăruri de credință: „Datu-ți-a ție

⁴⁸ Sfântul Ioan Damaschin, *Omilia întâia la Adormirea...*, P.G. XCVI, col. 757 b, după Diacon Magistrand Constantin Voicu, *art. cit.*, p. 179.

⁴⁹ Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, *Învățătura despre Maica Domnului la ortodocși și catolici*, în „Ortodoxia”, 1950, nr. 4, pp. 597-598.

⁵⁰ Sfântul Ioan Damaschin, *Cuvânt de laudă la Adormirea Prealăudatei...*, p. 600.

⁵¹ Idem, *Omilia a doua la Adormirea...*, col. 737 c.

⁵² *Ibidem*, col. 729 c.

⁵³ Idem, *Omilia întâia la Adormirea...*, col. 713 c.

⁵⁴ Idem, *Omilia a doua la Adormirea...*, col. 732 a -740 d.

⁵⁵ Idem, *Omilia a treia la Adormirea...*, col. 761 b.

⁵⁶ Idem, *Omilia a doua la Adormirea...*, col. 656 c.

⁵⁷ *Ibidem*, col. 648 c.

cele mai de sus Împăratul, Dumnezeu tuturor; că precum într-o naștere fecioară te-a păzit așa și în groapă te-a ferit de stricăciune și împreună te-a preamărit întru dumnezeiască mutare, cinste ție, Maicii, ca un Fiu dăruindu-ți”⁵⁸. Biruința asupra morții și preamărirea Născătoarei de Dumnezeu de către Fiul ei sunt afirmate și în troparul Adormirii: „Întru naștere fecioria ai păzit, întru Adormire lumea nu ai părăsit de Dumnezeu Născătoare. Mutatu-te-ai la Viață, fiind Maica Vieții și cu rugăciunile tale izbăvești din moarte sufletele noastre”⁵⁹. „Fără dureri a fost nașterea sa și fără dureri a fost și trecerea sa. Ea în care acul morții, păcatul, a fost omorât, este începutul vieții celei de mai bine.”⁶⁰

Trecerea Mariei din lumea aceasta este rodul Învierii Fiului ei⁶¹, care după bunăvoia Sa, a cinstit și a preaslăvit trupul Maicii Sale prin dăruirea nestricăciunii și prin mutarea la cer „mai înainte de învierea obștească”⁶². Credința în mutarea cu trupul la cer a Sfintei Fecioare o aflăm menționată de mai multe ori în multe din *Omiliile* Sfântului Ioan Damaschin: „Preasfânt trupul ei se pune în groapa cea proslăvită și de acolo a treia zi se înalță pe căile cerești”⁶³. Această înălțare este săvârșită de Fiul ei, care „întorcându-se la Tatăl, pe Maica Lui a tras-o (la Dumnezeu, n.n.), ridicând la pământul ceresc pe cea care era cer pământesc”⁶⁴; „El (Mântuitorul, n.n.) a ridicat spre cer trupul ei cel muritor”⁶⁵. Acest privilegiu i-a fost acordat ei pentru că este „Maica Vieții” și noua Evă⁶⁶. În ceruri, unde stă alături de Fiul ei, Maria devine „Maica tuturor făpturilor”⁶⁷.

Așadar, *Adormirea* și *Înălțarea* (sau *Ridicarea*) cu trupul la cer a Maicii Domnului sunt datorate legăturii foarte strânse pe care o are cu Fiul ei, Mântuitorul Hristos. Sfântul Ioan Damaschin învață că Maria, înălțată la cer, se sălășluiește aproape de Sfânta Treime. Deși Dumnezeu Fiul S-a născut din ea, Sfânta Treime își păstrează unitatea, aducându-I-se închinare și după Întruparea Fiului lui Dumnezeu⁶⁸. Preasfânta Maică dobândește de la Dumnezeu o cinste care o așază deasupra tuturor celorlalte făpturi și care îi dă puteri harice îmbelșugate⁶⁹.

⁵⁸ *Mineitul pe luna august: ziua a cincisprezecea*, ediția a IV-a, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1974, p. 173.

⁵⁹ *Ibidem*, p. 165.

⁶⁰ *Ibidem*, p. 253.

⁶¹ Sfântul Ioan Damaschin, *Omilia a doua la Adormirea...*, 14, col. 740-741.

⁶² *Ibidem*, 18, coll. 748-752.

⁶³ *Ibidem*, col. 740.

⁶⁴ *Ibidem*, col. 753.

⁶⁵ *Idem*, *Omilia a treia la Adormirea...*, 2, col. 756.

⁶⁶ *Idem*, *Omilia a doua la Adormirea...*, 2-3, 8, 14, 17, coll. 725-728.

⁶⁷ *Dogmatica*, c. IV, cap. 14, P.G. XCIV, col. 1161 (ὄντως κυρία καὶ πάντων κτίσμα των δεσπόζουσα, των ἀπάντων δέσποινα), după M. Jugie, *Jean Damascène (Saint)*, art. în „Dictionnaire de Théologie catholique”, vol. VIII, Paris, 1924, col. 738.

⁶⁸ Sfântul Ioan Damaschin, *Contra ereziei nestoriene*, P.G. XCV, col. 224 c.

⁶⁹ Diac. Magistrand Constantin Voicu, *art. cit.*, p. 181.

Fecioara Maria – plină de slavă. Din modul cum și-a scris operele, se observă limpede credința și venerația Sfântului Ioan Damaschin față de Maica Domnului. Întemeindu-se pe tradiția răsăriteană, Sfântul Părinte arată în *Omiliile* sale că ea a fost venerată încă din clipa Adormirii din grădina Ghetsimani. Apostolii, patriarhii, profetii și îngerii au luat parte la această „trecere” și au lăudat-o, închinându-i imne prin care-i slăveau însușirile dumnezeiești⁷⁰. Credincioșii care o însoțeau pe Maria la mormânt o îmbrățișau și îi sărutau cinstitul trup pentru a dobândi binecuvântare⁷¹.

Sfântul Ioan Damaschin arată ce înseamnă cinstea pe care creștinii o aduc Maicii Domnului: „noi o cinstim pe această Fecioară ca Născătoare de Dumnezeu și serbăm Adormirea ei; nu spunem însă despre ea că ar fi o zeită, departe de așa ceva, căci aceasta ar fi o scornire a amăgirii elinești, deoarece noi propovăduim și moartea ei, însă mărturisim că ea este Născătoarea Dumnezeului Întrupat”⁷². De aceea, credincioșii sunt îndemnați să ceară ajutor de la Maica Domnului și să o slăvească după vrednicie⁷³. Precum Sfântul Epifanie, Sfântul Ioan Damaschin face distincție între cultul de adorare, pe care-l datorăm numai lui Dumnezeu, și venerarea pe care se cuvine să o dăm Maicii Domnului⁷⁴. El ne arată că cea mai bună cale de a cinsti pe Fiul lui Dumnezeu și pe Maica Sa este smerenia⁷⁵.

Sfântul Părinte motivează cinstea adusă Maicii lui Dumnezeu, precizând că, dacă păgânii serbau zilele de naștere ale demonilor lor fabuloși, cu atât mai mult creștinii trebuie să serbeze ziua de naștere a Născătoarei de Dumnezeu⁷⁶, căci

⁷⁰ Sfântul Ioan Damaschin, *Omilia întâi la Adormirea...*, col. 705 a și 713 c.

⁷¹ Idem, *Omilia a doua la Adormirea...*, P.G. XCVI, col. 737 a.

⁷² *Ibidem*, col. 744 b.

⁷³ Idem, *Omilia întâia la Bunăvestirea Fecioarei Maria*, P.G. XCVI, col. 647. De asemenea, în *Omilia Preasfântului nostru părinte Ioan Damaschin, la Bunăvestirea a îngerului despre Întruparea lui Hristos către neprihănita noastră stăpână Maria* (trad. de Ierom. Constantin Chirilă, în „Teologie și Viață”, 1990, nr. 3-4, p. 105), se spune: „Mijlocește pentru noi pe lângă Fiul tău, ca să ne ierte nouă păcatele noastre, să ne vindece de neputința noastră, să ne scape de faraonul duhovnicesc, după cum i-a scăpat pe israeliți de apele mării, să ne sprijine să trecem marea cea cu valuri potrivnice și plină de furtuni a lumii acesteia... O, tu, Marie a cărei mijlocire nu este respinsă și al cărei cuvânt nu este neascultat, care ești atât de aproape de dumnezeirea însăși, venind și mai aproape de Treimea cea sfântă, tu care ești mai presus prin înălțimea ta decât cetele de heruvimi și mai mărită de multimele de serafimi, să dobândim prin tine, cât timp vom rămâne în această lume pieritoare, ajutor ca să facem fapte bune și să fim scăpați de faptele cele ticăloase, iar după trecerea noastră de aici să ne ajuti să mergem la Dumnezeul cel Preaînalt și Veșnic...”.

⁷⁴ Idem, *Omilia a doua la Adormirea...*, 15, col. 744.

⁷⁵ *Ibidem*, după Domiciano Fernandez, *La spiritualité mariale chez les Pères de l'Église*, în „Dictionnaire de spiritualité ascétique et mystique; doctrine et histoire”, fascicules LXIV-LXV, Beauchesne, Paris, 1977, col. 437.

⁷⁶ Sfântul Ioan Damaschin, *Omilie la Nașterea Fecioarei Maria*, col. 661 b.

cinstea dată Maicii se urcă spre Cel Întrupat din ea⁷⁷. Hristos Însuși a așezat-o înaintea tuturor creaturilor⁷⁸, întrucât în ea „Dumnezeu S-a făcut om și omul a devenit Dumnezeu”⁷⁹.

Sfântul Ioan Damaschin spune că nimănui, în afară de Dumnezeu, nu i s-au atribuit atât de multe denumiri și nu i s-a hărăzit atâta slavă ca Maicii Domnului și, de aceea, nici îngerii nu o pot lăuda după vrednicia care i se cuvine⁸⁰. Puterea ei se revarsă asupra întregului pământ⁸¹, dobândind un rol activ în viața noastră spirituală și pregătindu-ne pentru venirea Mântuitorului Hristos: „Darul tău este nesfârșit și veșnic, iar puterea nu este îngrădită în vreun loc și nici binefacerile tale Născătoare de Dumnezeu... Dacă noi ne vom lepăda cu toată puterea de păcatele noastre și vom iubi din toată inima virtuțile și ne vom însoți cu ele, ea (Maria, n.n.) își va spori darul asupra robilor săi cu toate bunătățile și-L va aduce pe Hristos, Fiul său și Mântuitorul nostru, în inimile noastre”⁸². Accentele de tandrețe și de dăruire către Preasfânta Fecioară Maria devin un adevărat imn al dragostei creștine: „Oare ce poate fi mai dulce decât Maica lui Dumnezeu. Ea a robit sufletul meu și stăpânește cuvintele mele; zi și noapte chipul ei îmi este pururea înainte”⁸³.

Învățătura despre cinstirea și mijlocirea Maicii Domnului la Fiul său are ca bază mai ales dogma Sinodului al III-lea ecumenic de la Efes (431) și pe cea a Sinodului al VII-lea ecumenic de la Niceea (787), prin care se legiferează cultul ei de supravenerare. Sfântul Ioan Damaschin a statornicit și el această învățătură, proclamând mijlocirea Mariei pentru întreaga creație și maternitatea sa de har asupra creștinilor⁸⁴: „Tu binecuvântezi lumea, tu sfințești întregul univers”⁸⁵.

Fiind Născătoarea Fiului lui Dumnezeu Întrupat, Sfânta Fecioară Maria are în cer un loc mai de cinste decât al îngerilor și al sfinților, situându-se lângă tronul Sfintei Treimi. Măreția stării fericite în care se află, vrednicia de a fi meritat aceasta și prinosul de laudă pe care i-l aduc oamenii sunt exprimate cu mult patos de Sfântul Ioan Damaschin. Frumusețea stilistică a operelor sale se întrece cu înălțimea cugetării duhovnicești. Sfânta Fecioară Maria apare așadar într-o lumină autentic ortodoxă.

Concluzii. Învățătura Sfântului Ioan Damaschin despre Maica Domnului este o încununare sintetică a învățaturii tradiționale răsăritene privind persoana și rolul ei în iconomia mântuirii. Apărător al dogmei de la Efes și continuator al

⁷⁷ *Dogmatica*, c. IV, cap. 16, P.G. XCIV, col. 1172 b.

⁷⁸ *Idem, Omilia a doua la Adormirea...*, 3, S.C. 80, p. 135.

⁷⁹ *Ibidem*, 14, p. 165: Ἐν ταυτη ὁ Θεός μεν ἀνθρωπος, καὶ Θεός ὁ ἀνθρωπος γέγονε.

⁸⁰ *Idem, Omilia întâi la Adormirea...*, col. 700 a.

⁸¹ *Idem, Omilia a doua la Adormirea...*, 19, col. 752 b.

⁸² *Ibidem*.

⁸³ *Idem, Omilia a treia la Adormirea...*, 1, col. 753.

⁸⁴ După M. Jugie, *art. cit.*, col. 738.

⁸⁵ Sfântul Ioan Damaschin, *Omilia întâi la Adormirea...*, 11, S.C. 80, p. 113.

teologiei Sfinților Părinți (Sfântul Chiril al Ierusalimului, Sfântul Maxim Mărturisitorul, Leontiu de Bizant), Sfântul Ioan Damaschin, în opera sa de sinteză a teologiei primelor șapte veacuri, pune în evidență în mod deosebit însușirea Fecioarei Maria de a fi Născătoare de Dumnezeu, făcând din această dogmă premisa realității operei de mântuire împlinită de Domnul nostru Iisus Hristos.

Sfântul Părinte încadrează învățătura despre Maica Domnului în hristologie, evidențiind implicațiile ei soteriologice. Făcând o comparație a definiției sinodale de la Sinodul al VII-lea ecumenic cu învățătura Sfântului Ioan Damaschin, oricât de sumară ar fi ea, se poate constata cu ușurință că *όρος*-ul de la Niceea din 787 a fost redactat în lumina învățăturii despre cinstirea icoanelor și a sfinților a teologului din Damasc⁸⁶. Ne referim mai ales la fixarea termenilor cu privire la adorarea lui Dumnezeu, la cei privind cinstirea sfinților și a Maicii Domnului. A existat așadar o influență covârșitoare a operelor acestui Sfânt Părinte asupra Teologiei Bisericii.

Operele Sfântului Ioan Damaschin aduc pe de o parte statornicirea învățăturii ortodoxe despre Fecioara Maria, iar pe de alta pun în evidență măiestria Sfântului Părinte în arta expunerii, pietatea profundă și entuziasmul său poetic. Aceste lucrări continuă să facă obiectul a numeroase cercetări și astăzi. Acest fapt arată că sinteza sa teologică, credința sa puternică și evlavia sa adâncă continuă să aibă influență în creștinismul actual, care-și caută principiile unități pierdute în epoca patristică⁸⁷.

Bibliografie selectivă

Izvoare:

Migne, J. P., *Sfântul Ioan Damaschin, Opere*, P.G. XCIV-XCVI, Paris, 1864-1891. Am folosit mai ales: *Despre imnul trisaghion*, P.G. XCV, coll. 22-62; *Despre Sfânta Treime*, P.G. XCV, coll. 9-21; *Expunere exactă a credinței ortodoxe (Dogmatica)*, P.G. XCIV, coll. 789-1228; *Tratatul întâi contra celor ce atacă sfințele icoane*, P.G. XCIV, coll. 1232-1283; *Tratatul al doilea contra celor ce atacă sfințele icoane*, P.G. XCIV, coll. 1284-1317; *Tratatul al treilea contra celor ce atacă sfințele icoane*, P.G. XCIV, coll. 1318-1420; *Omilia I la Adormirea Maicii Domnului*, P.G. XCIV, coll. 669-721; *Omilia a doua la Adormirea Maicii Domnului*, P.G. XCVI, coll. 722-753; *Omilia a treia la Adormirea Maicii Domnului*, P.G. XCVI, coll. 754-761; *Omilie la Bunăvestirea Fecioarei Maria*, P.G. XCVI, coll. 643-660; *Omilie la Nașterea Fecioarei Maria*, P.G. XCVI, coll. 661-67; *Cuvânt la nașterea Prea Sfintei Stăpânei noastre Născătoare de Dumnezeu*, trad. de Pr. D. Fecioru, în „Mitropolia Olteniei”, 1966, nr. 9-10; *Cuvânt de laudă la Adormirea Prealăudatei, Preaslăvitei și Binecuvântatei*

⁸⁶ Pr. Prof. Dr. Ștefan Alexe, *Sensul icoanei la Sfântul Ioan Damaschin și Sinodul VII ecumenic (Niceea, 787)*, în „Ortodoxia”, 1987, nr. 4, p. 30.

⁸⁷ Idem, *Contribuția Sfântului Ioan Damaschin la sistematizarea învățăturii ortodoxe*, în „Ortodoxia”, 1984, nr. 1, p. 134.

Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoarea și Pururea Fecioarei Maria, trad. de Pr. D. Fecioru, în „Mitropolia Olteniei”, 1964, nr. 7-8; *Omilia la Buna-vestirea îngerului despre Întruparea lui Hristos către neprihănita noastră Stăpână Maria*, traducere și note de Ierom. Constantin Chirilă, în „Teologie și Viață”, 1990, nr. 3-4.

Damascène, S. Jean, *Homélie sur la Nativité et la Dormition*, texte grec; introduction, traduction et notes par Pierre Voulet s.j., Sources Chrétiennes No. 80, Les éditions du Cerf, Paris, 1961.

Alte lucrări:

Alexe, Pr. Prof. Dr. Ștefan, *Contribuția Sfântului Ioan Damaschin la sistematizarea învățaturii ortodoxe*, în „Ortodoxia”, XXXVI (1984), nr. 1, pp. 120-134.

Idem, *Sensul icoanei la Sfântul Ioan Damaschin și Sinodul VII ecumenic (Niceea, 787)*, în „Ortodoxia”, an XXXIX (1987), nr. 4, pp. 22-30.

Buzescu, Pr. Prof. Dr. Nicolae C., *Dreapta învățatură a Bisericii despre Preasfânta Născătoare de Dumnezeu*, în „Mitropolia Olteniei”, an XXXIV (1982), nr. 1-3, pp. 80-88.

Căciulă, Preotul Dr. Olimp N., *Hristologia Sf. Ioan Damaschin după „Tratatul despre cele două voințe în Hristos”*, Tipografia Cărilor Bisericești, București, 1938.

Coman, Pr. Prof. Ioan G., *Patrologie*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1956, pp. 291-296.

Idem, „*Și Cuvântul Trup S-a făcut*”. *Hristologie și mariologie patristică*, Editura Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1993.

Domiciano, Fernandez, *La spiritualité mariale chez les Pères de l’Eglise*, în „Dictionnaire de spiritualité ascétique et mystique; doctrine et histoire”, Beauchesne, Paris, 1977, coll. 423-440.

Fecioru, Pr. Prof. D., *Teologia icoanelor la Sfântul Ioan Damaschin*, în „Ortodoxia”, an XXXIV (1982), nr. 1, pp. 28-40.

Idem, *Viața Sfântului Ioan Damaschin – Studiu de istorie literară creștină*, București, 1935.

Iordăchescu, Cicerone, *Sf. Ioan Damaschin – Studiu patristic*, Iași, 1912.

Jugie, M., *Jean Damascène (Saint)*, art. în „Dictionnaire de Théologie catholique”, vol. VIII, Paris, 1924, col. 693 - 751.

Loichiță, Dr. V., *Doctrina Sfântului Ioan Damaschin despre Maica Preacurată*, în „Candela – Revistă teologică și bisericească”, Cernăuți, 1937, nr. 1-12. Acest studiu a apărut și în extras, sub același titlu, tipărit la Cernăuți în 1937 și 1939.

Nișcoveanu, Pr. Magistrand Mircea, *Hristologia Sfântului Ioan Damaschin*, în „Ortodoxia”, anul XVII (1965), nr. 3, pp. 326-337.

Pintea, Drd. Dumitru, *Învățătura Sfântului Ioan Damaschin despre Maica Domnului*, în „Ortodoxia”, anul XXXII (1980), nr. 3, pp. 501-520.

Rezuș, Pr. Prof. Petru, *Mariologia ortodoxă*, în „Ortodoxia”, II (1950), nr. 4, pp. 515-558.

Stan, Pr. Prof. Liviu, *O nouă rătăcire a papalității*, în „Ortodoxia”, II (1950), nr. 4, pp. 610-619.

Stăniloae, Pr. Prof. Dr. Dumitru, *Învățătura despre Maica Domnului la ortodocși și catolici*, în „Ortodoxia”, II (1950), nr. 4, pp. 559-609.

Todoran, Prof. Dr. Isidor, *Considerații mariologice*, în „Mitropolia Ardealului”, III (1958), nr. 3-4, pp. 218-237.

Voicu, Diac. Magistrand Constantin, *Maica Domnului în teologia Sfântului Ioan Damaschin*, în „Mitropolia Olteniei”, an XIV (1962), nr. 3-4, pp. 165-184.

Idem, *Sfinți Părinți mai de seamă ai Bisericii*, în volumul „Credință ortodoxă și viață creștină”, Sibiu, 1992, pp. 58-96.

**„The herald of truth and the inflexible defender
of the Orthodox Tradition”**

The study „The herald of truth and the inflexible defender of the Orthodox Tradition” presents the great theology of Saint John Damascene for the entire Church and mostly his contribution in the Christian worship, through his theological hymns on the mystery of the Most Holy Virgin. In addition, his homilies regarding the life of Theotokos are true foundation stones in the Orthodox Mariology.

The study is structured on the most important events in the life of the Mother of God: the Presentation to the Temple, the Annunciation, her presence in the middle of the Divine Passion of our Saviour, the earthly end of Mary and her glorification in Heavens.

The doxological devotion of Saint John Damascene is followed by a sure theological formation and a creativity which is sustained by his formation of prayer. So, his theology is a living theology springing from the experience through prayer and meditation, and this is the reason of her great endurance in time.